

Становище за д-р Е. Каишева за ОНС „доктор“ от проф. д-р Д. Радойнова

**До
Председателя на научното жури,
определено със Заповед № Р-109-658/11.12.2018 г.
на Ректора на МУ – Варна
ул. Марин Дринов №55, 9002, Варна**

СТ А Н О В И Щ Е

от **проф. д-р Добринка Демирева Радойнова-Ялъмова**, дм по процедура за защита на дисертационен труд за присъждане на ОНС “Доктор” на **д-р Емилия Михайлова Каишева** от област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина, и специалност “съдебна медицина” – докторант на самостоятелна подготовка в Катедрата по обща и клинична патология, УС по съдебна медицина и деонтология, Факултет по медицина, Медицински университет – Варна, с протокол № **15/26.11.2018 г.** от първото заседание на научното жури и заповед № **Р-109-658/11.12.2018 г.** на Ректора на Медицински университет – Варна, ул. М Дринов №55, 9002 - Варна, съм определена да изготвя становище по описаната процедура.

Приложено представям: Становището си по дисертационния труд на тема „*Критерии за определяне на термичната травма като телесна повреда*” за присъждане на ОНС “доктор” на **д-р Емилия Михайлова Каишева**.

Област на висше образование: 7. Здравеопазване и спорт.

Професионално направление 7.1. Медицина.

Научна специалност “съдебна медицина”, към Катедрата по обща и клинична патология, съдебна медицина и деонтология, УС по съдебна медицина и деонтология, Факултет „Медицина“ на МУ-Варна.

I. Данни за процедурата

Д-р Емилия Михайлова Каишева е лекар-асистент в Катедрата по обща медицина, съдебна медицина и деонтология в МУ-Варна и в УБ „Св. Марина“-Варна, зачислена е като докторант на самостоятелна подготовка на обучение за придобиване на научната и образователна степен „доктор” по научната специалност „съдебна медицина” със заповед за зачисляване на Ректора на МУ-Варна № Р-109-240/08.12.2014 год. Представен е и протокола за успешно положен изпит за докторантския минимум.

На основание Протокол № КС № 321/02.05.2018 г. от решението на Катедрения съвет на Катедрата по Обща и клинична патология, съдебна медицина и деонтология за готовността за публичната защита, д-р Емилия Каишева е отчислена с право на защита – заповед № Р-109-299/29.05.2018 г. на Заместник-ректора на МУ-Варна.

Представените от кандидата комплект материали на електронен носител са в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ и на ПРАС МУ-Варна, няма да ги изброявам.

II. Биографични данни и кариерно развитие

Докторантът д-р **Емилия Михайлова Каишева** е родена на 31.10.1975 год. в гр. Варна.

Становище за д-р Е. Каишева за ОНС „доктор“ от проф. д-р Д. Радойнова

Средното си образование завършва в ЕСПУ „Найден Геров“ във Варна през 1993 г., а през 2000 год. завършва МУ – Варна – магистър по медицина. До 2003 г. работи като ординатор вътрешно отделение в гр. Силистра.

От 2003 до 2006 г. е специализант по съдебна медицина, а от 2007 г. и до сега е асистент в Катедрата по обща и клинична патология, съдебна медицина и деонтология в МУ-Варна. През 2006 г. е защитила специалност по съдебна медицина и деонтология.

Д-р Каишева преподава на студентите от специалностите „медицина“, „дентална медицина“ и всички специалности на МК – Варна.

Д-р Е. Каишева е член на Българското дружество по съдебна медицина, на БЛС, на Балканската академия на съдебните науки.

Има представени 3 статии по темата на дисертацията, както и 2 две научни съобщения на Първия конгрес на БДСМ, 2017 г.

Към момента тя има 11 години трудов стаж като преподавател - асистент по специалността „съдебна медицина и деонтология“.

III. Структура на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд на д-р Емилия Каишева е в обем от 190 страници и 7 приложения от тях, онагледен е с 28 таблици, 27 фигури и 8 фотоснимки. Библиографията включва 214 литературни източника, от които 38 на кирилица и 176 на латиница.

Трудът е написан на много добър български език, структуриран в 10 глави – въведение, литературен обзор, цел и задачи на проучването с материал и методи, резултати, обсъждане, изводи, препоръки, заключение, приноси, библиография и 7 приложения. Дисертационният труд е добре и богато илюстриран.

Технически дисертацията е оформена според изискванията, библиографията е изчерпателна, актуална и обхваща най-важните източници по темата.

IV. Актуалност на темата

Термичните травми са 5 до 10% от всички травми, но те остават една от сериозните причини за смърт, тежки физически увреждания и/или инвалидизиране. Д-р Каишева дава общото определение за термична травма и конкретизира, че обект на нейната работа са случаите с общо и местно изгаряне, попарване и др.

Установяването характера на травмата, степента на причинената телесна повреда и опасността за живота на пострадалия индивид са задачи на съдебномедицинска експертиза. Затова д-р Каишева си поставя целта да изследва точни критерии за определяне тежестта на причинената ТП, анатомичната цялост на засегнатата част, степента на нарушената функция, както и на обусловените от изгарянето разстройства на здравето и опасност за живота. Смисълът е да се избегне субективизма от различните експерти при медико-биологичната квалификация на телесните повреди.

Затова избраната тема има актуално теоретично и практическо значение.

Литературен обзор /9-57 стр./

Д-р Каишева въвежда общо темата за термичната травма и дава определение на понятията, които тя ще използва и проучва. Представя проблемите на практическата СМЕ, дава мнения и хипотези. Докторантката осветлява теоретично темата си и достига до идеята защо е необходимо такова проучване и с какво то ще обогати науката съдебна медицина, както и практическата експертиза.

Цел и задачи на дисертационния труд /58-60 стр./

Становище за д-р Е. Каишева за ОНС „доктор“ от проф. д-р Д. Радойнова

Д-р Каишева представя целта на работата си и формулира 7 конкретни задачи. Тя дава 8 работни хипотези – сравняване на използвания материал по 4 скали – AIS, BOBI, rBaugh, APSI и руската методика за оценка на телесните повреди.

Материал и методи на изследване /61-72 стр./

Д-р Каишева маркира материала си: медицински документи на пациентите с термична травма от висока температура, лекувани в Клиниката по термична травма, пластично-възстановителна и естетична хирургия при „МБАЛ – Варна“ – ВМА за десет годишен период /2006 - 2015г./. Представя и методите за работа.

Резултати: /73-95 стр./

Докторантката разглежда и анализира събраните случаи поотделно за използваните 4 скали.

1/ AIS (Abbreviated Injury Scale) е скала за класификация на травмите на базата на анатомичното описание на тъканните увреждания. За уврежданията от изгаряне AIS показателите се определят според процента засегната от изгарянето площ на тялото, степента на изгарянето и възрастта на пострадалия. Едно и също като площ и степен изгаряне при дете до 5 годишна възраст има по-висок AIS показател. По-тежко се оценява и ако от изгарянето е обхваната областта на лицето.

2/ ABSI score (Abbreviated Burn Severity Index) борави с пет фактора: пол, възраст, инхалационно увреждане, наличие на III ст. изгаряне, % засегната от изгарянето площ. Тя се отличава с голяма точност при прогностичното класифициране на пациентите според съществуващия при тях риск. Тя има 5 отделни подскали за всеки отделен фактор.

3/ Скалата Baugh score е за изчисляване риска от смърт. Нейният индекс показва причинно-следствената връзка между смъртността и процента засегната от изгарянето площ и възрастта на пострадалия. Има висока корелация между този индекс, продължителността на престой в болницата и съответно смъртния изход.

4/ BOBI (Belgian Outcome of Burn Injury) е прогностична система за изхода от термична травма от 2009 г., използва три фактора, решаващи за риска от летален изход: възраст, процент засегната от изгарянето площ и наличие на инхалационно увреждане.

5/ Допълнително докторантката сравнява и руската методика за телесни повреди /ТП/, базирана на консенсусна оценка на тежестта на травмите, приравнени към медико-биологичната им квалификация. Тъй като в Русия има двустепенно деление на телесните повреди, за разлика от българското тристепенно определяне, то в сравнение с описаните 4 скали, по руските критерии се получават по-тежки резултати.

Обсъждане: /96-152 стр./

Това е най-добрата авторска част от дисертацията, в която д-р Каишева прави прецизен сравнителен анализ на използвания материал както за всяка от скалите, така и сравняване помежду им, съвместно и с руската система.

Изводи: /153-154 стр./

Д-р Каишева е формулирала 8 конкретни извода, съобразно на поставените задачи. Изводите са точни и добре формулирани.

Към изводите докторантката прави 7 **препоръки** /155-156 стр./, в които е екстракта, сърцевината на работата ѝ за практическата съдебномедицинска експертиза:

а/ За медико-биологичния показател „*Временно разстройство на здравето, неопасно за живота*“ или *лека телесна повреда* да се приемат стойностите: **AIS – 1; BOBI 0 и 1; ABSI ≤ 6 и rBaugh ≤ 70.**

б/ За „*Разстройство на здравето, временно опасно за живота*“ или *средна телесна повреда*: **AIS 2 - 4; BOBI 2 - 4; ABSI 7 - 9 и rBaugh 71 – 100.**

Становище за д-р Е. Каишева за ОНС „доктор“ от проф. д-р Д. Радойнова

в/ За „*Постоянно общо разстройство на здравето, опасно за живота*“ или *тежка телесна повреда*: **AIS 5 и 6; BOBI \geq 5; ABSI \geq 10 и rBaux > 111.**

Заключение и приноси на дисертационния труд

Докторантката д-р Е. Каишева е формулирала две групи приноси:

- с теоретичен характер – пет и
- с приложен характер – четири.

Авторката прави **заключение** на работата си така: разгледаните скали са разработени на базата на математически модели, макар и за застрахователни цели. Патофизиологичните процеси, протичащи в човешкия организъм, не могат да бъдат автоматично приравнени към общите физични и математически правила. Всеки случай с термична травма трябва да бъде преценяван самостоятелно и при изготвяне на съдебномедицинското заключение да се съобразява както опасността за живота, създадена от конкретната травма, така и вида и степента на увредената функция, отразеното в медицинската документация на съответния пациент, и обстоятелствата на конкретния термичен инцидент.

Авторефератът е стегнат /59 стр/ и отразява есенцията на дисертацията, достатъчно и добре онагледен; също добре структуриран.

V. Заключение

Дисертационният труд на д-р Емилия Каишева е представен в завършен и добре структуриран вид, отговарящ на изискванията на ЗРАСРБ, ПРАС и Правилника на МУ – Варна.

Отчитайки значимостта на темата, доброто изпълнение – обем и начин на провеждане на проучването, обработката на материала, постигнатите резултати с изводи, препоръки и приноси, съобразявайки и цялостното професионално развитие и научните изяви по темата, убедено заявявам на членовете на НЖ, че гласувам „за“ (положително) за присъждането на д-р **Емилия Михайлова Каишева на ОНС „доктор“ по научната специалност “съдебна медицина”**.

04.02.2019 год.

Гр. Варна

Изготвил становището:

Проф. д-р Добринка Радойнова, дм